

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLU İLE TAKİP

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip özel bir ilamsız icra yoludur. Alacaklının bu yola başvurması için elinde kambiyo senedi niteliğinde bir belge olması zorunludur. Kambiyo senetleri kanunda poliçe, bono ve çek olmak üzere sınırlı olarak sayılmıştır. Alacaklı bunlar dışında her hangi bir kıymetli evraka (tahvil, banka mevduat sertifikası) dayanarak bu yola başvuramamaktadır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip prosedürü de alacaklının takip talebini icra dairesine vermesi ile (yazılı ya da sözlü olarak) başlar, ödeme emri ve kesinleşmesi, haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları ile devam eder. Bu ayki bültenimizde; anılan prosedür içerisinde borçlunun ödeme emrine karşı sahip olduğu itiraz haklarını ve bunların sonuçlarını açıklayacağız.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takiplerde borçlu, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren 5 gün içerisinde takibi yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra dairesine dilekçe ile başvurarak imzaya veya borca itiraz hakkını kullanabilir. Ödeme emrine itiraz edilmesi satıştan başka takip işlemini durdurmaz. Fakat ödeme emrine itiraz eden borçlu, mallarının haczini veya icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi için, icra mahkemesinden icra takibinin geçici olarak durdurulmasını isteyebilir. Bunun yanında gereken şartların oluşması durumunda hakimde derin bir kanaat uyanmakta ise icra mahkemesi geçici durdurma kararını re'sen de verebilmektedir. İcra mahkemesince verilen bu karar tedbir niteliğinde olduğundan temyize kabil değildir. Bu kararın ardından, kararı veren icra mahkemesi işin esasına girerek, itirazın esası hakkında da karar vermelidir. İcra mahkemesi ödeme emrine itiraz hakkında yapacağı bu incelemeyi duruşmalı olarak yapmak zorundadır.

İcra mahkemesi, borçlunun itirazının reddine karar verirse; alacaklı, kararın kesinleşmesini beklemeksizin takibe devam edebilir. Mahkemece verilen karar şekli anlamda kesin hüküm olduğundan, red kararının ardından borçlunun menfi tespit veya istirdat davası açma hakkı saklıdır.

İcra mahkemesi, borçlunun itirazının kabulü yönünde karar verirse takip durur ve bu kararın kesinleşmesi ile de icra takibi iptal edilir. Verilen karara konu meblağın temyiz sınırını aşması şartı ile kararlar temyiz edilebilmektedir.

A) İmzaya İtiraz

İmzaya itiraz, borçlunun takip konusu yapılan kambiyo senedindeki imzayı inkâr etmesi halidir. Borçlu imza itirazını ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 gün içerisinde, açıkça, dilekçe ile icra mahkemesine yapmalıdır. Aksi halde kambiyo senedindeki imza bu takip bakımından borçluya ait sayılır. “Borcum yoktur”, “senet vermedim” ya da “senet sahtedir” şeklindeki itirazlar imzaya itiraz niteliği taşımamaktadır. Yargıtay 12 HD’de 5.5.1998 tarihinde aynı doğrultuda şu şekilde karar vermiştir: “Borçlunun mercii başvurusu imza inkârı olmayıp, senedi imzalayan kişinin şirket yetkilisi olmadığı yönündedir. Bu yöndeki itiraz borca itiraz niteliğinde olduğundan...” (1998/4574 E. 1998/4971 K.)

İcra mahkemesi borçlunun imza itirazını duruşma yaparak inceler. Bu konuda evrak üzerinden inceleme yapmakla yetinerek verilen karar kanuna aykırıdır. İcra mahkemesi davalı alacaklıyı, davacı borçluyu ve vekilini ihtarlı davetiye göndererek duruşmaya çağırır. Kendisine karşı takibin yapıldığı icra dairesinin yetki çevresinde ödeme emri tebliğ edilmiş olan borçlu, icra

mahkemesinde ilk duruşmada bizzat hazır bulunmak zorunda olduğundan, eğer hazır bulunmaz ve mazeretini bildirmezse, icra mahkemesi başka bir inceleme yapmaksızın itirazın reddine karar verir. Ayrıca borçluyu takip konusu senede dayanan alacağın %10 u oranında para cezasına mahkûm eder. Buna karşılık takibin yapıldığı icra dairesinin yetki çerçevesi dışında kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçlu icra mahkemesinde yapılan ilk duruşmada bizzat hazır bulunmak zorunda değildir. Duruşmaya sadece vekilini de gönderebilir. Eğer ilk duruşmada kendisi veya vekili hazır bulunmazsa duruşma borçlunun yokluğunda yapılır. Mahkeme borçlunun istinabe yolu ile bulunduğu yerde dinlenmesi için talimat yazılmasına karar verir. Borçlunun imza itirazı üzerine icra mahkemesince belirlenen duruşmaya her iki taraf da gitmezse veya alacaklı vekili duruşmaya gelerek davayı takip etmeyeceğini bildirir ise, dosya HUMK. m. 409 uyarınca işlemde kaldırılır.

İtirazın kabulü kararı ile birlikte senedi takibe koyan alacaklının, kötü niyetli ve ağır kusurlu bulunduğu takdirde alacaklı senede dayanan takip konusu alacağın %20 sinden aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın %10 oranında para cezasına mahkûm edilir. Alacaklının genel mahkemelerde dava açması ile para cezasını tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve alacaklının bu davayı kazanması halinde para cezası kalkar.

İtirazın reddi kararı ile birlikte borçlu, takip konusu senet alacağının %40'ından aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına ve takip konusu alacağın %10 u oranında para cezasına mahkûm edilir. Şayet borçlu menfi tespit veya istirdat davası açar ise para cezalarının tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve davanın borçlu lehine sonuçlanması halinde hükmedilen tazminatlar kalkar. İcra mahkemesinin imzaya itirazın red kararı temyize kabildir.

B) Borca İtiraz

Borçlunun imza itirazı dışında kalan tüm nedenlerden dolayı ödeme emrine itirazı borca itiraz nedeni olarak sayılmaktadır. Borçlu; borcun mevcut olmadığı, itfa edildiği, imhal edildiği, borcun zamanaşımına uğradığı veya takas, faiz oranı veya yetki hususlarında itirazda bulunabilir.

İcra mahkemesi hâkimi, dosyanın incelenmesi için iki tarafı en geç 30 gün içerisinde duruşmaya çağırır. Alacaklı veya vekili çağrıldığı duruşmaya gelmezse icra mahkemesi alacağın itiraz edilen kısmı için takibin geçici durdurulmasına karar verir. Takibin devamını isteyen alacaklı geçici durdurma kararından sonra altı ay içinde icra mahkemesine başvurarak borçlunun ibraz etmiş olduğu belge altındaki imzanın kendine ait olmadığını ispat edebilir. Alacaklının bunu ispat etmesi durumunda icra mahkemesi takibin devamına karar vermelidir. Bunun için alacaklıya gönderilen davetiyede bu yönde bir ihtarın bulunması gerekmektedir. Duruşmaya sadece borçlu gelmez ise ve alacaklı duruşmaya devam edilmesini isterse hâkim borçlunun yokluğunda itirazı inceleyebilir. Borçlunun gelmediği duruşmada alacaklı incelemeye devam edilmesini istemezse veya alacaklı ve borçlunun her ikisi de duruşmaya gelmez ise dosya işlemde kaldırılır. Ancak hâkim taraflar gelme bile yetki itirazını karar bağlar.

Yetki itirazı: Yetki itirazının esas hakkındaki itiraz ile beraber yapılabileceği gibi borçlunun esasa itiraz etmeden sadece yetki itirazında bulunması da mümkündür. Borçlunun sadece yetki itirazında bulunması halinde icra mahkemesinde başka itiraz sebepleri ileri sürmesi mümkün değildir. Borçlu yetki itirazında bulunurken, yetkili icra dairesini dilekçesinde göstermelidir. Borçlu tarafından gösterilen icra dairesi gerçekten yetkili icra dairesi değilse, icra mahkemesi yetkili icra dairesinin neresi olduğunu re'sen araştırmadan yetki itirazının reddine karar verir. İcra mahkemesi taraflar gelme dahi, yetki itirazını karar bağlayacaktır.

Borcun olmadığı veya itfa veya imhal edildiği itirazları: Borçlu, borçlu olmadığını veya borcun itfa veya imhal edildiğini ancak resmi veya imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat edebilir. Borcunun borcu olmadığına ilişkin itirazı, takip konusu kambyo senedinin karşılıksız olduğu, hatır senedi olduğu, teminat senedi olduğu, anlaşmaya aykırı doldurulduğu, tahrif yapıldığı, borcunun senedi düzenleme sırasında temyiz kudretine sahip bulunmadığı, mirası reddetmiş olduğu ve mirasın hükmen reddedilmiş olduğu gibi sebeplere dayanır. Borcun itfa edildiği itirazı, ödeme, ibra, af terkin ve takas gibi sebeplere dayanır. Borcun imhal edildiği itirazı ise, takip alacaklısının borçluya borcunu ödemek için bir süre verdiği sebebine dayanır. Borçlu, borçlu olmadığını veya itfa veya imhal edildiği itirazını ancak resmi bir belge ile ispat edebilir. Bu belgelere. noterlikçe onaylı bir belge, noterden veya tevdi mahallinden alınan makbuz, mahkeme ilamı, PTT havale makbuzu, banka havale makbuzu veya dekontu veya HUMK.'nın 297 inci maddesine uygun onaylanan mühürlü bir belge örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanında borçlu, bu iddiasını imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş adi bir belge ile veya kambyo senedinin üzerindeki veya arkasındaki yazılarla da ispat edebilir. Borçlu bu itirazlarının ispatı için tanık veya yemin delillerine başvuramaz.

Zamanaşımı itirazı: Borçlu, takibin dayanağı olan kambyo senedindeki vadeye göre, borcun zamanaşımına uğradığını bildirerek ödeme emrine itiraz edebilir ve zamanaşımı itirazını kambyo senedindeki tarihe göre ispat edebilir. Ödeme emrine itiraz sırasında zamanaşımı itirazında bulunmayan borçlu, icra mahkemesinde ilk duruşma sırasında da bu itirazını ileri sürebilir. İcra mahkemesi hâkimi bu itirazı öncelikle alacaklının ibraz ettiği kambyo senedindeki tarihi dikkate alarak yapar. Şayet alacaklının zamanaşımının kesildiği veya tatil edildiği yönünde bir iddiası varsa bunu resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispatlamalıdır.

İcra mahkemesinin itirazın kabulüne karar vermesi halinde, icra takibi durur. Bu kararın kesinleşmesi ile ise takip iptal edilir. Bu durumda kötü niyetli ve ağır kusurlu bulunan alacaklı, takip konusu alacağın %20 sinden aşağı olmamak üzere, takip geçici olarak durdurulmuş ise itirazın reddi halinde borçlu diğer tarafın isteği üzerine takip konusu alacağın %40' ından aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Borçlu menfi tespit veya istirdat davası açarsa tazminatın tahsili dava sonuçlanana kadar ertelenir. Dava lehine sonuçlanan taraf aleyhine hükmolunan tazminat kalkar. Alacaklının genel mahkemede açtığı davanın lehine sonuçlanması durumunda iptal edilen kambyo senetlerine mahsus takibin devamını isteyemez, yeniden ilamlı icra takibi yapmalıdır.

İtirazın reddine karar veren mahkeme, daha önceden takibin geçici olarak durdurulmasına karar vermiş ise alacaklını talebi üzerine, aynı karar ile borçluyu takip konusu alacağın %40 ından aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına mahkûm eder. İcra mahkemesi, itirazın reddi kararında, borçluyu yargılama giderlerini ödemeye mahkûm eder.

HEM İMZAYA HEM DE BORCA İTİRAZ EDİLMESİ

Borçlu beş günlük itiraz süresi içerisinde, icra mahkemesine vereceği itiraz dilekçesinde imzaya itiraz ile birlikte, bununla çelişkili olmayan diğer itiraz sebeplerini de bildirebilir. Bu halde borcunun alacağın esasına ilişkin olmayan itirazları imzaya itirazdan önce incelenir.